

Norske arkitekters landsforbund

NAL Norske arkitekters landsforbund
Josefinesgate 34, 0351 Oslo
nal@arkitektur.no

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep 0032 Oslo
postmottak@kmd.dep.no

Hørings svar, forslag til endringer i plan- og byggningsloven mv. (regional plan, dispensasjon m.m.) Høringsfrist: 01.09.2020.

Vi viser til mottatt høringsbrev og medfølgende høringsnotat der vi er invitert til å komme med merknader.

Norske arkitekters landsforbund (NAL) er en fagideell medlemsorganisasjon for arkitekter i Norge med utdanning på universitetsnivå tilsvarende mastergrad eller sivilarkitekt.

1. Endringer i pbl § 8-1 - Nytt tredje ledd

Departementet foreslår en endring i plan- og bygningsloven § 8-1 som skal gi departementet hjemmel til å gi forskrift om bruk av arealsoner i regional plan med såkalt arealdimensjon. En slik hjemmel vil gjøre det mulig å kreve at framstilling av kart til regional plan og regionale planbestemmelser skal følge gjeldende nasjonal fagstandard for slike planer. Departementet foreslår også en lovendring i § 12-6 for å presisere at hensynssone for videreføring av uendret reguleringsplan ikke skal brukes i detaljregulering.

Regional plan skal i henhold til plan- og bygningsloven § 8-2 legges til grunn for kommunal, fylkeskommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionene. Begrepet «legges til grunn» er ment i betydningen å legge føringer for videre planlegging og virksomhet i regionene.

I 2014 ble det fastsatt en nasjonal standard for regional plan – SOSI regionalplan – med tilhørende produktspesifikasjon. Bruk av standarden og produktspesifikasjoner er kun en anbefalt norm og brukes derfor i varierende grad av fylkene.

Kommentar: Vi ser i vårt fagarbeide behov for nasjonal standardisering av kart til regional plan og regionale planbestemmelser. Våre erfaring med SOSI-standardisering er at dette for det meste er et godt tiltak, og at det med fordel kan opparbeides til nasjonal standard. NAL støtter forslaget.

2. Endringer i pbl § 19-2 pkt. 1 kommunens adgang til å innvilge dispensasjon

Videre foreslår departementet endringer i plan- og bygningsloven § 19-2 som regulerer kommunens adgang til å innvilge dispensasjon fra bestemmelser gitt i eller i medhold av loven. Det foreslås at hensynet til nasjonale og regionale interesser uttrykkelig nevnes i andre ledd for å tydeliggjøre at kommunen ikke kan dispensere hvis hensynet til nasjonale og regionale hensyn blir vesentlig tilsidesatt. De skjønsmessige vurderingene i bestemmelsen skal være undergitt rettsanvendelsesskjønn.

Kommentar: Forslaget ønsker å styrke kommunale selvstyret og redusere statlig og regional detaljstyring, noe vi generelt mener kan være positivt for stedsutviklingen i hele landet. Det konstateres likevel fra NALs side en manglende fagkompetanse i mange kommuner, der det for eksempel er flere hundre ubesatte planfaglige stillinger i kommunene rundt omkring i landet. Av den grunn mener NAL at det er stor usikkerhet knyttet til om kommunene i det hele tatt har kompetanse til å ta selvstendig ansvar for faglige spørsmål som potensielt kan ha store konsekvenser for samfunn og miljø. Vi mener derfor at høringsforslaget bør inkludere konkrete forslag til oppfyllelse av kompetansemål i kommunene vedrørende plan- og arkitekturfaglig kompetanse, utdanning, videreutdanning, o.l. Før den faglige kompetansen er godt dokumentert i kommunene, anbefaler derfor NAL at nåværende kontrollregime fra regionale myndigheter, opprettholdes.

3. Endringer i pbl § 19-2 pkt. 2- terskelen for dispensasjon ved vurderingen av fordeler og ulemper

I saker hvor temaet for dispensasjon bare er av lokalpolitisk art, som f.eks. dispensasjon fra avstandskrav, utnyttingsgrad, etasjeantall eller plankrav, skal kommunen få større handlingsrom. Departementet ønsker å senke terskelen for dispensasjon ved å fjerne dagens strenge krav til interesseovervekt ved vurderingen av fordeler og ulemper. Det foreslås derfor å fjerne kravet om at fordelene ved å gi dispensasjon skal være "klart" større enn ulempene etter en samlet vurdering, og gjeninnføre ordningen etter tidligere

lov hvor det var tilstrekkelig med alminnelig interesseovervekt for å innvilge dispensasjon. De skjønnsmessige vurderingene i bestemmelsen skal være undergitt fritt skjønn.

Som følge av at interesseavveiningen av fordeler og ulemper blir undergitt fritt skjønn, vil fylkesmannens prøving av kommunens vedtak bli innskrenket. Når klageinstansen kompetanse til å overprøve det frie skjønnnet blir begrenset, kan det føre til noe færre klager i saker der uenigheten kun gjelder de skjønnsmessige avveiningene av fordeler og ulemper. Endringen vil av samme grunn også kunne føre til færre søksmål for domstolene.

Kommentar: NAL oppfatter forslaget todelt der det både kan ha som konsekvens at kommunene får større skjønn i saker av lokalpolitisk art, og at det kan åpne for at Staten i enda større grad enn i dag kan gjennomføre planer uten innblanding til andre forvaltningsnivå.

På et generelt grunnlag mener NAL at Fylkesmannen ofte er en viktig klagebehandler for å kontrollere kommunal praksis. Dette er i korte trekk fordi fylkesmannen kan besitte planfaglig kompetanse som mangles i kommunene, samt har større mulighet til å agere fritt fra lokalpolitiske interesser og press, og i tillegg bedre evne til å sette tiltak og problemstillinger inn i en større kontekstuell ramme.

Den forslåtte endring i kommunenes frie skjønn, kan være hensiktsmessig i 'bagatellmessige' saker, men dette forutsetter klare instruksjoner for hvilke saker kommunene skal kunne håndtere på dette grunnlaget.

NAL ser at den foreslåtte endringen potensielt åpner at staten får mer makt både i lokale planer og til å kunne definere etter eget skjønn hva som er relevante «nasjonale og viktige regionale interesser» i forbindelse med dispensasjonssaker som er definert av «statlig eller regional fagmyndighet, og Sametinget.» Her er det grunn til varsomhet, da slike saker ofte omfatter vesentlige terrenginngrep eller inngrep i lokal interesse, og derfor har tilsvarende høyt skade- og konfliktpotensial.

Jmf pkt 2 *Endringer i pbl § 19-2 pkt. 2* etterspør vi derfor konkrete tiltak eller anbefalinger for tilfredstillelse av nødvendige kompetansemål for oppnåelse av endringens intensjon med hensyn til plan- og arkitekturfaglig kompetanse i kommunene, samt en bedre begrunnelse for det vi mener er en klar svekkelse av det regionale kompetanse- og kontrollnivå – også i potensielt store saker med omfattende skadepotensial.

4. Endringer i pbl § 19-2 pkt. 3- oppheve § 19-2 fjerde ledd statlige og regionale rammer

Departementet foreslår å oppheve § 19-2 fjerde ledd som har bestemmelser om at statlige og regionale rammer og mål skal tillegges særlig vekt i

dispensasjonsvurderingen. Begrunnelsen for dette er at den er unødvendig når hensynet til nasjonale og regionale interesser uttrykkelig nevnes i andre ledd.

Kommentar: En konsekvens av pkt 2, og 3. NAL ingen ytterligere innvendinger.

Med vennlig hilsen

Gisle Løkken
President, arkitekt MNAL

Kai Reaver
Rådgiver, arkitekt MNAL

Norske arkitekters landsforbund